

Főtitkári beszámoló

Dr. Hámor Géza

Tisztelt közgyűlés!

Kérem, hogy egyperces néma felállással tisztelegjünk társulatunk halottainak emléke előtt.

1979-ben elhunytak: BOLDVAI Ferenc, FÖLDI Miklós, GALLI László*, HAÁZ István, JÓZSA István, MARZSÓ Lajos, MEZŐ Péter, TOMOR János és TULOGDI János tagtársaink.

Tisztelt közgyűlés!

1979. évi munkánk vezérfonalát a cselekvési programunkban már korábban rögzített irányelvek képezték. Ennek megfelelően a tematikai szakosztályok munkájában a fő hangsúlyt az új tudományos eredmények áttekintése és hazai alkalmazhatóságának vizsgálata alkotta. Egy-egy súlyponti kérdés nagyrendezvények formájában került a széles szakmai nyilvánosság elé a X. Kaolin szimpózium, a Korszerű ásványtani-geokémiai anyagvizsgáló módszerek ankétja, és a Lignit ankét keretében. A területi szervezetek munkásságát a működési területük földtani felépítésével összefüggő nyersanyagkutatói problémának elemzése határozta meg. Az Északmagyarországi Területi Szervezet a kőszénkutatás és -bányászat újabb földtani adatának ismertetésére és a terület hidrogeológiai-mérnökgeológiai viszonyainak egyes kérdéseire koncentrált munkáját. Az Alföldi Területi Szervezet a szénhidrogénkutatás során felhalmozódott ismeretanyagok rendszerezésére és bemutatására vállalkozott, a Közép- és Északdunántúli Területi Szervezet rendezvényeinek többsége a bauxitkutatás és -termelés problematikája köré csoportosult. Kiemelendő hagyományuk az évről évre megrendezett beszámolóülések sorozata.

1979 kiemelt eseménye volt a Déldunántúli Területi Szervezet rendezésében megtartott „A mecseki feketekőszén-kutatás eredményei” c. vándorgyűlésünk, mely a közel másfél évtizede folyó Máza-Déli terület kokszolható feketekőszén kutatásának eredményeit foglalta össze a szakmai körökön túl is visszhangot kiváltó formában. Közel 25 évvel első mecseki vándorgyűlésünk után tanulságos és büszkeségre okot adó volt az eredmények áttekintése, a komplex szemlélet és módszerek térhódításának bemutatása.

A kőszénkutatások másik kiemelkedő eredményét, a Mány-Gerecse előtéri kutatások földtani eredményeit a Budapesti Területi Szervezet erre a célra szervezett ankét formájában mutatta be.

Figyelemre méltó eredménynek tartjuk a Mérnökgeológiai-Építésföldtani Szakosztály két rendezvényét, melyek közül az egyik a „Mérnökgeológiai sze-

* A megemlékezés a Földtani Közlöny 110/2. füzetében jelent meg.

minárium” keretében a városok építésföldtani problémáival és térképezésével, a másik a bányászat mérnökgeológiai problémáival foglalkozott.

Örvendetes, hogy az előbbi rendezvényen és a Kaolin szimpozionon külföldi előadók, illetve résztvevők is megjelentek — úgy tűnik ezzel az elmúlt évek főtítkári jelentéseiben is kifogásolt hiányosság felszámolása kezdődött meg.

Új elemet hozott munkánkba az Őslénytani-Rétegtani Szakosztály kezdeményezése. A Mediterrán Neogén Rétegtani Bizottság athéni világkongresszusára benyújtott bő magyar anyagot mutatta be egy ülés keretében a hazai szaktársadalom tájékoztatására és előzetes megvitatásra.

A feltétlenül támogatandó kezdeményezésnek máris komoly visszhangja támadt; ez év májusában a Budapesti Területi Szervezet szervezésében hasonló módon adják elő szerzőik a párizsi világkongresszusra szánt előadásait és tanulmányukat.

Aktívan éltek területi szervezeteink és szakosztályaink az ismeretszerzés egyik leghatékonyabb módszerével, a földtani tanulmányutak szervezésével is. 6 tanulmányúton ismerkedhettek tagtársaink tőlük távolabb eső területek földtani-bányászati problémáival.

Elnökségi bizottságaink közül az Oktatási Bizottság, a Nemzetközi Kapcsolatok Bizottsága és az Ifjúsági Bizottság működött folyamatosan. Az Oktatási Bizottság résztvett az ELTE geológus képzése tantervének vitájában, hozzászólt az egyetemi-főiskolai felvételi vizsgák korszerűsítésének témaköréhez, véleményezte az egyetemi szakmai gyakorlatok utasítás-tervezetét, a kémiatanárok továbbképzésére vonatkozó javaslatot, és az egyetemi tanszékek összevonásával kapcsolatos előterjesztést. Minden esetben szakszerű és szakmánk szempontjából pozitív állásfoglalásaik — reméljük — hatékonyan járulnak hozzá a kérdések kedvező megoldásához.

A Nemzetközi Bizottság a megszokottan színvonalas utaztatási programok kialakítása és koordinálása mellett a soron következő párizsi világkongresszus méltó magyar képviselőjére koncentrált.

Munkájuk nagy eredménye, hogy e kongresszuson (talán nem túlzás ha így fejezem ki) minden idők legnagyobb magyar delegációja képviseli hazánkat — bár jelentős egyéni anyagi áldozatok árán.

Az Ifjúsági Bizottság munkája egy kissé leszűkült a Szabó József Szakközépiskola és a Geológus Szakkör patronálására. Ezek fontosságát nem lebecsülve és eredményeit elismerve úgy gondoljuk (éppen az ifjúság teherbírását, szervezhetőségét felhasználva) munkájukat szakszerűbb-aktívabbá, az elnökség támogatását hatékonyabbá kell tennünk.

Kitűnő munkaterületnek látom a Területi Szervezetek ifjúsági titkárnak (ahol van) és ifjúsági csoportjainak fokozott *aktívizálását*, koordinált és jelentős akciók végrehajtását, különösen az egyetemi hallgatók és a pályakezdő szakemberek körében.

Tisztelt közgyűlés!

Engedjék meg, hogy a krónika és eredményeink vázlatos bemutatása után néhány, napi tevékenységünket, munkánk kibontakoztatását *gátló tényezőt* (egyelőre reméljük *csak anomáliát*) is megemlítek, melyekre időben felfigyelünk társulatunk szakegyesületi jellegéből, szakmai tisztességéből és érdekvédelmi funkcióink miatt egyaránt kötelességünk.

E kérdéscsoportból mindenekelőtt *etikai* mégpedig szakmai-etikai és *szakma-közi vagy határterületi etikai kérdéseket* emelnék ki. És bár nagyon jól tudom, hogy saját házunk felátja előtt söpörni elsődleges feladat (és e téren kissé talán elhanyagoltuk feladatainkat, amelyeket a tudománytörténet vagy egy-egy téma fejlődéstörténetének tisztelésén kívül praktikus okok; a szakmai közszellem; a kritika és önkritika javítása is megkövetelne) ez alkalommal mégis a szakmák, szakterületek, szakágazatok közötti etikai kérdéseket állítanám középpontba.

Egyértelműen megállapítható: szaporodnak azok a jelenségek, amelyek a szakmák *integrálódásának* súlyos félreértése, egyes szakmák térhódító törekvései vagy más, ma még feltáratlan okok és indítékok miatt merülnek fel. E negatív jelenségek között említtem (természetesen csak szemelvényesen) mindenekelőtt a „geológus” fogalom mint foglalkozás és szakmamegjelölés gátlátalan használatát; a „*rólunk-nélkülünk*” elv elburjánzását egy-egy esetben állami, akadémiai, oktatásügyi, közművelődési és sajnos néha még bár csökkenő tendenciával METESZ vonalon is. Ez az elv eredményezi olyan kiadványok megjelentetését mint a Dél-Dunántúl fejlődéstörténete és ősföldrajza egy eltérő szakmájú kollégánk tollából; ez eredményezi az állami elismerések ritkaságát; a visszafejlődést az akadémiai osztály és a tudományos minősítés vagy legalább az aspiránsfelvétel területén; az egyetemi felvételnél és az ún. alapozó tárgyi oktatásnál mutatkozó kontraszelektációs anomáliákat; elsősorban a földtan egyetemi tanszékein csattanó intézetesítési törekvéseket; a technikusképzés problémáit; a földtan középiskolai oktatási helyzetét; aggasztó káderellátottságunkat; az iparági földtani szolgálatok néhol erősen alárendelt helyzetét.

Ilyen anomália hazai nyersanyagaink és erőforrásaink, a földtan nyersanyag-kutatási eredményeinek néha szakszerűtlen alulértékelése; a széntermelés visszafejlesztésének ódiümát a geológiára illetve geológusokra visszahárító megnyilvánulások. E jelenségek alkalmasak szakmán belüli vagy szakmák közötti ellentétek felszítására, vélt vagy valós csoportérdekek túlhangsúlyozására, egyes szakmák tudatos szembeállítására (pl. geológia-geofizika, vagy geológia-bányászat stb.).

E jelenségek ellentmondásos volta különösen szembeötlő ma, mikor két ötéves tervet is kiemelkedő eredményekkel zárt a földtani kutatás, mikor a legmagasabb szintű állami és vezető pártszervi állásfoglalások (legutóbb a Kongresszusi irányelvek és a Tudománypolitikai Bizottság) határozatai eddig soha nem élvezett prioritást, gazdasági nehézségeink ellenére jelentős anyagi erőforrásokat és határozott, jól szakmánkra pontosított feladatokat jelölnek ki részünkre.

Zavaróak e jelenségek, mikor mi egyidejűleg nemcsak szóban, hanem konkrét tettekben erősítjük a határterületi, interdiszciplináris jellegű feladatok megoldását évről-évre növekvő számú együttes rendezvényeinken az Országos Magyar Bányász-Kohász Egyesülettel, a Magyar Geofizikusok Egyesületével, a Magyar Hidrológiai Társasággal és számos más egyesülettel. Szakmánk jellege és módszerei is megkövetelik a tisztességes integrációt, példa és bizonyíték erre aktív és erősödő együttműködésünk a műszaki, kémiai, agrár és esetenként a társadalomtudományokkal a mérnökgeológiai, agrogeológiai, építőanyagipari, távlati tervezési és fejlesztési, környezet- és természetvédelmi és egyéb feladatok megoldása terén.

Mi tehát a teendők szaktársadalmunk képviselőjében ezen anomáliák kiküszöbölésében?

Mindenekelőtt nyugodtan átgondolva fel kell mérnünk e folyamattá sűrűsödő jelenségek objektív és szubjektív okait. A világosan kitűzött célokhoz, törvényes rendeletekhez — talán a szokásosnál merevebben — ragaszkodva el kell érünk, hogy az említett, kifejezetten szakmai, szaktudományi (tehát szakértelmet is igénylő) alapvető kérdésekben érvényesüljön a „*mértékadó vélemény*” elve és gyakorlata. Elő kell segítenünk, hogy az állami döntések előkészítése és meghozatala során fokozottan támaszkodjanak a szakma főhatóságának és szervezeteinek segítségére, állásfoglalására. A társulati tagság tájékoztatásával, a szakmai közvélemény felhasználásával és formálásával, szak-társadalmunk közvéleményformáló erejével *társadalmi háttér* kell teremtenünk az állami, gazdasági és politikai célkitűzések maradéktalan és torzításmentes valóraváltásához.

Tovább kell fokozni tudományos elmélyültségű és igényű szaktudományi munkáink társulati keretű előadását, kritikai értékelését és eredménycentrikus bemutatását. Szükségesnek látszik gazdaságpolitikai-közgazdasági orientációnk erősítése; ez egyértelműen Gazdaságföldtani Szakosztályunk munkájának aktivizálását igényli.

Jelentősen előbbre kellene lépni szakmánk belső és külső *publicitása* terén. Belső gondjainkat a világszerte polgárjogot nyert, olcsó és gyors kiadási rendszerek preferálásával kívánjuk megoldani — úgy érzem e téren nagy feladatok hárulnak a Földtani Intézetre — és nagyobb gondot kell fordítanunk a szak-társadalom gyors és hatékony informálására. (E téren a Földtani Kutatás folyóirat bizonyos reformja hozhatna eredményt). Frontáttörést kell végrehajtanunk a sajtó, rádió, televízió útján az ország közvéleményének objektív tájékoztatása és az ismeretterjesztés területein.

A vázolt eddigi munka, problémáink és feladataink egyértelműen determinálják 1980. évi tevékenységünk előzetes programját. Az elnökség a Központi Földtani Hivatallal együttműködve 4 nagy vidéki fellegvárunkban (Pécssett, Szegeden, Veszprémben, Miskolcon) *ötéves terv anketókat* tervez, melyeken az V. ötéves terv eredményeinek kiértékelése, a VI. ötéves terv földtani kutatási feladatainak kimunkálása lesz napirenden. Úgy tervezzük, ezek alkalmából készítjük el a XII. pártkongresszus határozataiból ránk háruló feladatok akció-programját is.

Az év feladata lesz a „Az ország természeti erőforrásainak átfogó tudományos vizsgálata” című, a Tudománypolitikai Bizottság múlt év őszi határozatával országos szintű rangra emelt főirány kutatási programjainak kialakításában, végrehajtásában megkeresni és kijelölni társulatunk tevékenységi területeit.

Kiemelt évi nagyrendezvényünk az ősze tervezett *prognózis-ankét*. Nagyon szeretnénk, ha — az Északmagyarországi Területi Szervezethez hasonlóan — területi szervezeteink és tematikus szakosztályaink úgy alakítanak ki végleges munkatervüket, hogy sajátos, regionális vagy tematikus megközelítésű, hasonló célú rendezvényeik készítsék elő, támasszák alá e központi nagyrendezvény helyzetképet, problematikát, feladatokat összegző szerepét és sikeres lebonyolítását.

Évi programunk további részleteit munkatervünkben közreadtuk, így kérem tekintsenek el ennek részletezésétől.

Tisztelt közgyűlés!

Úgy érzem kötelességem néhány adminisztratív kérdéstről is beszámolni. *Taglétszámunk* ismét örvendetesen növekedett: tárgyévben 83 fővel, így jelenlegi regisztrált taglétszámunk 1594 fő.

Az általában ismert gazdasági megszorítások természetesen társulatunkat sem kerülték el: a múlt évi közgyűlésünkön megszavazott tagdíjemelést kénytelenek voltunk 1979. II. félévétől érvényesíteni. Csökkentek az előírásoknak megfelelően külföldi utaztatási ezen belül főleg Ny-i relációjú utaztatási kere-teink, reprezentációs költségeink és megszűnt rendezvényeink *dotációja* (tehát minden rendezvényt csak önköltségi alapon szervezhetünk). Munkánkban to-vábbi nehézséget fog jelenteni a megbízásos tevékenység új adórendszere és a nyugdíjas kollégáink foglalkoztatására vonatkozó megszorítások, akiknek mun-kájára pedig mind ez ideig nagymértékben számíthattunk.

Tisztelettel kérem, hogy főtitkári beszámolómat elfogadni; a nehézségek ellenére — sőt éppen annak kiküszöbölése érdekében — közös társulati mun-kánkat továbbra is aktívan támogatni és minden rendelkezésükre álló eszköz-zel elősegíteni szíveskedjenek.